YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
14 päivänä joulukuuta 1976 *

Asiassa 25/76,

jonka Bundesgerichtshof on, yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan 1 artiklan mukaisesti, saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Galeries Segoura, kotipaikka Bryssel,

vastaan

Rahim Bonakdarian, kotipaikka Hampuri,

ennakkoratkaisun 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäisen kappaleen tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti H. Kutscher, jaostojen puheenjohtajat A. M. Donner ja P. Pescatore sekä tuomarit J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart ja A. O'Keeffe,

julkisasiamies: F. Capotorti,
kirjaaja: A. Van Houtte,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesgerichtshof on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 18.2.1976 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.3.1976, tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen tulkinnasta 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla kysymyksiä tämän yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) 17 artiklan tulkinnasta.

2 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmenee, että tässä vaiheessa muutoksenhaulla Bundesgerichtshofin käsiteltäväksi saatetussa asiassa on kysymys siitä, onko Landgericht Hamburg toimivaltainen tutkimaan kanteen, jonka sen tuomiopiiriin kuuluvalle alueelle sijoittautunut yritys on nostanut sellaista yritystä vastaan, jonka kotipaikka on Brysselissä; kanne koskee belgialaisyrityksen Hampurista ostaman mattoerän maksamattoman kauppahinnan osan perimistä.

Sopimus tehtiin suullisesti ja myyjä täytti oman velvoitteensa samana päivänä ostajan suorittamaa ennakkomaksua vastaan.

Luovuttaessaan tavaran myyjä antoi ostajalle asiakirjan nimeltä "tilauksen vahvistus ja lasku", jossa todettiin kaupan ja luovutuksen tapahtuneen "kääntöpuolella mainittujen ehtojen mukaisesti". Mainitun asiakirjan kääntöpuolelle painettuihin "myynti-, toimitus- ja maksuehtoihin" sisältyi oikeuspaikkalauseke, jonka mukaan yksinomaan Hampurin tuomioistuimet olivat toimivaltaisia käsittelemään mahdolliset riidat.

Ostaja ei riitauttanut asiakirjaa.

3 Koska ostaja jätti loppukauppahinnan maksamatta, myyjä nosti ostajaa vastaan kanteen Landgericht Hamburgissa, joka velvoitti 16.5.1973 tekemällään päätöksellä ostajan maksamaan vaaditun summan viivästyskorkoineen.

Ostajan riitauttamisen vuoksi Landgericht muutti ensimmäistä päätöstään 17.12.1973 tekemällään päätöksellä ja totesi, ettei asia kuulu sen toimivaltaan sillä perusteella, että sopimuspuolet eivät ole tehneet yleissopimuksen 17 artiklan mukaista oikeuspaikkasopimusta.

Myyjä haki muutosta Hanseatisches Oberlandesgerichtissä, joka katsoi oikeuspaikasta sovitun pätevästi sopimuspuolten kesken yleissopimuksen 17 artiklan mukaisesti ja kumosi Landgerichtin päätöksen sekä palautti asian Landgerichtin käsiteltäväksi.

4 Ostaja on hakenut tuohon päätökseen muutosta ja asia on tässä vaiheessa Bundesgerichtshofin käsiteltävänä.

Tässä yhteydessä Bundesgerichtshof on esittänyt kaksi kysymystä 17 artiklan ensimmäisen kappaleen tulkinnasta.

Yleissopimuksen 17 artiklan yleinen tulkinta

5 Yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäisessä kappaleessa määrätään, että "jos asianosaiset, joista ainakin yhdellä on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, ovat sopineet, että jonkin sopimusvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava jo syntynyt riita tai tietystä oikeussuhteesta syntyvät vastaiset riidat, ovat ainoastaan tuo tuomioistuin tai tuon valtion tuomioistuimet toimivaltaisia ratkaisemaan asian".

6 Mainitun määräyksen soveltamisedellytyksiä on tulkittava tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen vaikutuksen perusteella, joka sulkee pois sekä 2 artiklan yleisen periaatteen mukaan määritetyn toimivallan että yleissopimuksen 5 ja 6 artiklan mukaisen erityisen toimivallan.

Kun otetaan huomioon tällaisesta sopimuksesta asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä johtuvat seuraukset, 17 artiklassa määrättyjä oikeuspaikkalausekkeen pätevyyden edellytyksiä on tulkittava suppeasti.

Koska yleissopimuksen 17 artiklassa asetetaan oikeuspaikkalausekkeen pätevyyden edellytykseksi sopimuspuolten välinen "sopimus", asiaa käsittelevän tuomioistuimen on tutkittava, onko sille toimivallan antavasta oikeuspaikkalausekkeesta tosiasiallisesti sovittu yhteisymmärryksessä sopimuspuolten kesken; tämä on osoitettava selkeästi ja tarkasti.

Yleissopimuksen 17 artiklan muotovaatimusten tarkoituksena on taata, että asiasta on tosiasiallisesti sovittu sopimuspuolten välillä.

Bundesgerichtshofin esittämiä kysymyksiä on tutkittava näiden huomioiden perusteella.

Bundesgerichtshofin esittämät kysymykset

7 **Ensimmäisessä kysymyksessä** tiedustellaan, täyttyvätkö yleissopimuksen 17 artiklassa määrätyt edellytykset, jos kauppasopimusta suullisesti tehtäessä myyjä on ilmoittanut haluavansa nojautua yleisiin myyntiehtoihinsa ja jos hän myöhemmin vahvistaa sopimuksen ostajalle kirjallisesti liittäen vahvistukseen yleiset myyntiehtonsa, joihin sisältyy oikeuspaikkalauseke.

8 Edellä esitettyjen yleisten huomioiden mukaisesti on katsottava, ettei voida olettaa, että toinen sopimuspuoli olisi luopunut yleissopimuksen tuomioistuimen toimivaltaa koskevien määräysten suomasta edusta.

Vaikka ostaja hyväksyy suullisesti tehdyn sopimuksen yhteydessä nojautumisen myyjän yleisiin myyntiehtoihin, hänen ei voida tällä perusteella katsoa hyväksyneen oikeuspaikkalauseketta, joka voi sisältyä mainittuihin yleisiin myyntiehtoihin.

Myyjän sopimusta koskeva kirjallinen vahvistus, johon on liitetty tämän soveltamat yleiset myyntiehdot, on näin ollen tehoton mahdollisen oikeuspaikkalausekkeen osalta, ellei ostaja hyväksy vahvistusta kirjallisesti.

9 **Toisessa kysymyksessä** tiedustellaan lisäksi, sovelletaanko yleissopimuksen 17 artiklaa liikkeenharjoittajien välisissä suhteissa, jos myyjä suullisen kauppasopimuksen tekemisen jälkeen vahvistaa sopimuksen ostajalle kirjallisesti yleisten myyntiehtojensa mukaisena liittäen vahvistukseen yleiset myyntiehtonsa, joihin sisältyy oikeuspaikkalauseke, eikä ostaja riitauta tätä kirjallista vahvistusta.

10 Verrattaessa näiden kahden kysymyksen muotoilua ja menettelyn aikana annettuja selityksiä ilmenee, että toinen kysymys koskee tapausta, jossa kauppa on tehty viittaamatta yleisiin myyntiehtoihin.

Tällaisessa tapauksessa on ilmeistä, että erottamattomasti mainittuihin yleisiin ehtoihin mahdollisesti kuuluva oikeuspaikkalauseke ei sisälly sopimuspuolten suullisesti tekemään sopimukseen.

Oikeuspaikkalausekkeen sisältävien yleisten ehtojen toimittaminen myöhemmin ei siis muuta sopimuspuolten sopimia määräyksiä, ellei ostaja nimenomaisesti hyväksy mainittuja ehtoja nimenomaisesti ja kirjallisesti.

11 Edellä esitetystä seuraa, että kummassakaan Bundesgerichtshofin esittämässä tilanteessa tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta ei voida tehdä, kuten kyseessä olevassa tapauksessa, yksipuolisella kirjallisella ilmoituksella.

Asia on kuitenkin toisin, kun suullinen sopimus on sopimuspuolten välisessä jatkuvassa kauppasuhteessa normaali käytäntö, ja kun näitä kauppasuhteita kokonaisuudessaan lisäksi koskevat vahvistuksen tekijän oikeuspaikkalausekkeen sisältävät yleiset myyntiehdot.

Vaikka vahvistuksen vastaanottaja ei ole kirjallisesti hyväksynyt tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta, tällaisessa tilanteessa loukattaisiin vilpittömän mielen periaatetta, jos hän kiistäisi tämän sopimuksen olemassaolon.

12 Näin ollen on mahdollista vastata molempiin kysymyksiin samanaikaisesti, sillä kun sopimus on tehty suullisesti, 17 artiklan ensimmäisessä kappaleessa esitetyt muotovaatimukset täyttyvät vain, jos ostaja on hyväksynyt kirjallisesti myyjän kirjallisen vahvistuksen, johon yleiset myyntiehdot sisältyvät.

Se, ettei ostaja ole riitauttanut toisen sopimuspuolen yksipuolisesti tekemää vahvistusta, ei merkitse oikeuspaikkalausekkeen hyväksymistä, ellei suullinen sopimus ole sopimuspuolten välisessä jatkuvassa kauppasuhteessa normaali käytäntö, joka perustuu toisen sopimuspuolen oikeuspaikkalausekkeen sisältäviin yleisiin myyntiehtoihin.

Oikeudenkäyntikulut

13 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Bundesgerichtshofin 18.2.1976 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Kun sopimus on tehty suullisesti, tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäisessä kappaleessa esitetyt muotovaatimukset täyttyvät vain, jos ostaja on hyväksynyt kirjallisesti myyjän kirjallisen vahvistuksen, johon yleiset myyntiehdot sisältyvät.

Se, ettei ostaja ole riitauttanut toisen sopimuspuolen yksipuolisesti tekemää vahvistusta, ei merkitse oikeuspaikkalausekkeen hyväksymistä, ellei suullinen sopimus ole sopimuspuolten välisessä jatkuvassa kauppasuhteessa normaali käytäntö, joka perustuu toisen sopimuspuolen oikeuspaikkalausekkeen sisältäviin yleisiin myyntiehtoihin.

Kutscher Donner Pescatore

Mertens de Wilmars Sørensen Mackenzie Stuart O'Keeffe

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä joulukuuta 1976.

A. Van Houtte
kirjaaja

H. Kutscher
presidentti